

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2010

23 SEPTEMBRE 2010

Proposition de loi visant à interdire aux médecins de délivrer des certificats destinés à conforter des convictions religieuses, philosophiques ou culturelles

(Déposée par Mme Christine Defraigne)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 24 janvier 2008 (doc. Sénat, n° 4-527/1 - 2007/2008).

La virginité, chez la femme, est traditionnellement associée à la présence de l'hymen, membrane qui barre de façon incomplète le vagin et se rompt en général lors des premiers rapports sexuels. Cette rupture de l'hymen peut provoquer certaines pertes sanguines. Dans certaines cultures, on pouvait exposer le drap taché de sang après la nuit de noces afin de prouver l'honneur de la femme. Cependant, ces procédés sont douteux physiologiquement. Certaines femmes vierges n'ont quasiment pas d'hymen.

De nos jours, certaines filles ont recours à un médecin, un gynécologue ou un simple généraliste, pour obtenir un certificat de virginité avant leur mariage, pour des raisons culturelles. Après un examen, le praticien délivre un certificat à la fille attestant qu'elle est supposée être vierge. L'examen se fait généralement par observation directe de l'entrée du vagin.

En Algérie, certains officiers de l'état civil font un usage abusif d'un article de loi qui prévoit que les futurs conjoints devront fournir un certificat médical avant le mariage; cette provision, qui existe dans bien d'autres pays, vise à faire connaître aux futurs conjoints des maladies éventuelles, avant que ceux-ci ne contractent le mariage. Certains officiers d'état civil ont exigé, au nom de cet article de loi, un certificat de

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2010

23 SEPTEMBER 2010

Wetsvoorstel om artsen te verbieden attesten af te geven die bedoeld zijn om tegemoet te komen aan religieuze, levensbeschouwelijke of culturele overtuigingen

(Ingediend door mevrouw Christine Defraigne)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 24 januari 2008 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 4-527/1- 2007/2008).

Maagdelijkheid bij vrouwen wordt traditioneel verbonden aan de aanwezigheid van het maagdenvlies, een vlies dat de schede gedeeltelijk afsluit van de uitwendige schaamdelen en gewoonlijk bij de eerste geslachtsgemeenschap gescheurd wordt. Bij dat scheuren kan bloedverlies optreden. In sommige culturen wordt na de huwelijksnacht een bebloed laken getoond om de eerbaarheid van de vrouw te bewijzen. Dat zijn fysiologisch bedenkelijke praktijken. Sommige vrouwen hebben zo goed als geen maagdenvlies, ook al zijn zij nog maagd.

Vandaag de dag gaan meisjes soms naar een arts, gynecoloog of huisarts, om voor hun huwelijk een maagdelijkheidsattest te vragen om culturele redenen. Na een onderzoek waarbij de ingang van de schede wordt bekeken, geeft de arts dan een attest dat het meisje verondersteld wordt maagd te zijn.

In Algerije maken sommige ambtenaren van de burgerlijke stand misbruik van een wetsartikel dat bepaalt dat toekomstige echtelieden voor hun huwelijk een medisch getuigschrift moeten voorleggen. Die bepaling, die eveneens in andere landen bestaat, strekt ertoe het huwelijkspaar op de hoogte te brengen van eventuele ziektes voordat zij het huwelijk aangaan. Op basis van dat artikel vragen sommige ambtenaren van de

virginité de la part des futures épouses, et ont refusé de célébrer le mariage en l'absence de ce certificat, malgré les protestations des femmes et de leurs familles. Or, dans l'Islam, aucun texte, aucune référence historique ne mentionne qu'une femme doit saigner ou avoir un hymen intact pour prouver sa virginité, ni que ceci doit être une condition au mariage. La virginité n'est pas un acte d'interdit, c'est un choix que l'individu doit faire par vertu pour Dieu et par respect pour sa dignité. La chasteté et l'abstinence avant le mariage sont considérées comme une vertu dans la moralité religieuse, que ce soit pour l'homme ou la femme.

Les associations de femmes en Algérie envisagent des actions légales contre les officiers d'état civil incriminés et lancent une grande campagne auprès des autorités pour que ces officiers soient sanctionnés. D'autre part elles demandent la fin de la pratique des tests de virginité.

Les députés de l'Afrique du Sud ont quant à eux interdit les tests de virginité pratiqués sur les mineures de moins de seize ans, que la Commission sur l'égalité des sexes du Parlement a qualifié de « violation de l'intégrité physique et morale » et d'« invasion dans la sphère privée ». Ces tests ne pourront désormais être pratiqués qu'à la demande de l'intéressée et si elle a plus de seize ans. Cette solution constitue un pas important, mais ne nous semble pas suffisant. En effet, même si cette intervention se fait à la demande de la femme, rien ne dit qu'elle ne le fait pas sous l'effet d'une pression extérieure !

Cette pratique d'authentification de la virginité se heurte à des questions d'ordre éthique, mais aussi à un problème médical. En effet, toutes les études confirment l'extrême difficulté de certifier l'absence ou la présence d'une sexualité prénuptiale, même en cas de rupture évidente de l'hymen. Une importante proportion de cliniciens ne sont pas en mesure de décider si une déchirure partielle de l'hymen est corrélée avec une activité sexuelle ou pas. Le premier rapport sexuel n'entraîne pas, de façon systématique, la rupture et le saignement de l'hymen.

On constate que quelques dizaines de certificats de virginité sont rédigés en Belgique chaque année. Ces situations ne sont donc pas marginales.

On peut considérer, qu'en rédigeant des certificats de virginité, notre système et donc notre pays cautionnent ces pratiques religieuses.

Elles sont pourtant contraires au principe de liberté individuelle et au principe de libre disposition de son propre corps puisqu'on oblige ces femmes à subir ce type d'intervention et à être obligatoirement vierge pour pouvoir se marier.

burgerlijke stand een maagdelijkheidsattest van de bruid en weigeren zij bij ontstentenis ervan het huwelijk te voltrekken, ondanks de protesten van de vrouwen en hun families. In de Islam is er echter in geen enkele tekst of historische referentie sprake van dat een vrouw moet bloeden of een ongeschonden maagdenvlies moet hebben om haar maagdelijkheid te bewijzen, noch dat die maagdelijkheid een voorwaarde is voor het huwelijk. Maagdelijkheid is geen verbodskwestie maar een keuze die het individu maakt vanuit zijn trouw aan God en vanuit zijn eigenwaarde. Kuisheid en onthouding voor het huwelijk zijn in de religieuze moraal een deugd, zowel voor vrouwen als voor mannen.

Vrouwenorganisaties in Algerije overwegen wettelijke acties tegen de betrokken ambtenaren van de burgerlijke stand en lanceren een grootscheepse campagne om de overheid deze ambtenaren te doen straffen. Zij vragen eveneens dat de maagdelijkheidstesten worden stopgezet.

De volksvertegenwoordigers van Zuid-Afrika hebben de maagdelijkheidstest bij minderjarigen jonger dan zestien verboden. De Commissie voor de gelijkheid van de geslachten van het Parlement had deze test een « schending van de morele en fysieke integriteit » en een « indringing in de persoonlijke levenssfeer » genoemd. Deze tests kunnen voortaan enkel nog op vraag van de betrokkene worden uitgevoerd en op voorwaarde dat zij ouder is dan zestien jaar. Deze oplossing is een belangrijke stap maar lijkt ons niet voldoende. Zelfs als de vraag van de vrouw zelf komt, betekent dat immers niet dat zij niet onder druk wordt gezet.

De praktijk van de vaststelling van de maagdelijkheid roept niet alleen ethische maar ook medische vragen op. Alle studies bevestigen immers dat het uiterst moeilijk is na te gaan of er voor het huwelijk seksuele activiteit is geweest, ook al is het maagdenvlies duidelijk niet meer intact. Heel wat artsen kunnen immers niet uitmaken of een gedeeltelijke scheuring van het vlies al dan niet door seksuele activiteit is veroorzaakt. De eerste seksuele betrekkingen leiden immers niet altijd tot een scheuring en bloeding van het maagdenvlies.

In België worden jaarlijks een paar tientallen maagdelijkheidsattesten opgesteld. Dit is dus geen verwaarloosbaar probleem.

Door deze attesten op te stellen, steunen ons systeem en ons land deze religieuze praktijken.

Zij zijn nochtans strijdig met het beginsel van individuele vrijheid en met het beginsel van vrije beschikking over het eigen lichaam, aangezien de vrouwen verplicht worden dit onderzoek te ondergaan en verplicht worden nog maagd te zijn om te kunnen trouwen.

Contraires aussi au principe d'égalité hommes-femmes, puisque seules les femmes sont tenues d'être vierges avant le mariage et qu'il n'en est rien pour les hommes !

Contraires au principe du respect de l'intégrité physique, puisque c'est une sorte de mutilation génitale finalement imposée par autrui et non réalisée dans l'intérêt de la personne concernée. Cette intervention n'est en rien indispensable puisque la femme n'a aucun problème de santé. C'est même une ingérence du religieux dans le domaine médical.

Contraires au principe du respect de la vie privée. Ce que ces femmes font de leur vie avant le mariage ne regarde qu'elles ! La perte de l'hymen peut se produire autrement que par une relation sexuelle, en faisant de l'équitation par exemple.

Bref de telles pratiques portent atteinte à de nombreux principes en vigueur dans un régime démocratique comme le nôtre. Il est inadmissible de soutenir de quelle que manière que ce soit cette manière de procéder sur notre territoire. C'est le signal fort que nous voulons donner.

Si les médecins ne peuvent plus émettre de certificats médicaux attestant que la femme est effectivement vierge, il y aura une position claire de la part du législateur pour ne pas adhérer à ces pratiques non respectueuses de la femme.

Les médecins disposeront d'une réelle sécurité juridique. En outre, ils n'auront plus à réaliser un choix de conscience difficile. Ils seront tous mis à la même enseigne. Ce qui entraînera une uniformité des pratiques. Enfin, sans certificat, les hommes n'auront pas d'autre moyen que d'accepter leur femme comme elle est, c'est-à-dire comme leur égale. Bref, l'objectif de la présente proposition de loi est de protéger la femme tout en sécurisant le médecin. Il est, pour nous, indispensable que ce débat puisse être porté dans la sphère parlementaire.

Christine DEFRAIGNE.

*
* *

Zij zijn eveneens strijdig met het beginsel van gelijkheid tussen mannen en vrouwen, aangezien vrouwen nog maagd moeten zijn bij hun huwelijk en mannen niet.

Voorts zijn zij ook strijdig met de eerbiediging van de fysieke integriteit, aangezien het een soort genitale verminking betreft die door een ander wordt opgelegd en niet wordt uitgevoerd in het belang van de betrokkene. De ingreep is allerminst noodzakelijk aangezien de vrouw geen gezondheidsproblemen heeft. Het betreft zelfs een inmenging van religie in het domein van de geneeskunde.

Ten slotte zijn zij ook strijdig met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Wat vrouwen doen in hun leven voor het huwelijk belangt enkel henzelf aan. Het maagdenvlies kan ook op een andere manier dan via seks scheuren, door paardrijden bijvoorbeeld.

Deze praktijken schenden dus tal van principes die eigen zijn aan een democratisch stelsel als het onze. Het is ontoelaatbaar dat op ons grondgebied op welke manier ook steun wordt verleend aan deze handelwijze. Dat is de boodschap die wij klaar en duidelijk wensen te geven.

Door artsen te verbieden om nog maagdelijksheidsattesten af te geven, maakt de wetgever duidelijk dat hij het niet eens is met deze praktijken die respectloos zijn tegenover de vrouw.

Artsen zullen dan juridisch beschermd zijn. Zij zullen niet langer een moeilijke keuze moeten maken. Zij zullen zich allemaal aan dezelfde regels moeten houden. De mannen ten slotte zullen hun vrouw moeten aanvaarden zoals zij is, als hun gelijke. Dit voorstel strekt er dus toe de vrouw te beschermen en tegelijk de arts zekerheid te bieden. Volgens ons moet dit debat absoluut in het parlement kunnen worden gevoerd.

*
* *

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un article *13bis*, rédigé comme suit, est inséré dans l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice des professions des soins de santé :

« Art. *13bis*. — Il est interdit à tout praticien visé à l'article 2, § 1er, de délivrer un certificat médical destiné à conforter des convictions religieuses, philosophiques ou culturelles. »

Art. 3

L'article 41 du même arrêté royal, est complété par l'alinéa suivant :

« Est également puni des peines prévues à l'alinéa précédent, le praticien visé à l'article 2, § 1er, du présent arrêté royal, qui délivre un certificat médical contrevenant à l'article *13bis* du même arrêté. »

20 juillet 2010.

Christine DEFRAIGNE.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen wordt een artikel *13bis* ingevoegd, luidende :

« Art. *13bis*. — Het is voor iedere beoefenaar bedoeld in artikel 2, § 1, verboden een medisch attest af te geven dat bedoeld is om tegemoet te komen aan religieuze, levensbeschouwelijke of culturele overtuigingen. »

Art. 3

Artikel 41 van hetzelfde koninklijk besluit wordt aangevuld als volgt :

« Wordt eveneens gestraft met één van de in het vorige lid vastgestelde straffen, de in artikel 2 § 1, van dit koninklijk besluit bedoelde beoefenaar die een medisch attest afgeeft dat strijdig is met artikel *13bis* van dit besluit. »

20 juli 2010.